

“สร้างเสริมสุขภาพจิต ด้วยกิจกรรมในชุมชน”

หลักการและประเด็นสำคัญ
ในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพจิต
ในชุมชน เพื่อชุมชน โดยชุมชน

ชื่อหนังสือ : สร้างเสริมสุขภาพจิต ด้วยกิจกรรมในชุมชน

จัดพิมพ์โดย : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต
กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000
โทร. 0 2951 1387
โทรสาร 0 2951 1384

พิมพ์ครั้งที่ 1 : กุมภาพันธ์ 2546

จำนวนพิมพ์ : 7,000 เล่ม

ISBN : 974-296-181-6

ออกแบบและผลิตโดย : ห้างหุ้นส่วน จำกัด อุดมศึกษา
201 ถ.บำรุงเมือง สำราญราษฎร์
พระนคร กทม. 10200
โทร. 0 2222 2762

คำนำ

ในปัจจุบันทุกชุมชนได้มีวิธีการของชุมชนเอง ที่จะจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพจิตของคนในชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมอยู่แล้ว แต่บางชุมชนอาจจะต้องการหลักการ ประเด็นสำคัญบางประการ หรือประสบการณ์จากชุมชนอื่น เพื่อช่วยให้การดำเนินงานสุขภาพจิตในชุมชนประสบผลสำเร็จมากขึ้น

กรมสุขภาพจิตได้จัดทำหนังสือเรื่อง **“สร้างเสริมสุขภาพจิต ด้วยกิจกรรมในชุมชน”** ขึ้น เพื่อใช้ประกอบการจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพจิตในชุมชน เพิ่มเติมจากกิจกรรมเดิมที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านได้ดำเนินการอยู่แล้ว โดยส่วนหนึ่งได้รวบรวมจากประสบการณ์ของอาสาสมัครสาธารณสุข ในชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการ

กรมสุขภาพจิตหวังว่าการนำหลักการ ข้อคิดจากหนังสือเล่มนี้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนจะช่วยสร้างเสริมสุขภาพจิตของคนในชุมชนให้มีความเข้มแข็งและความสุขยิ่งขึ้น

(นายแพทย์ปราชญ์ บุญยวงศ์วิโรจน์)

อธิบดีกรมสุขภาพจิต

สารบัญ

★	ปัจจัยของการจัดกิจกรรมสร้างเสริม สุขภาพจิตในชุมชน	6
	- ต้องได้ “ใจผู้นำ ใจชาวบ้าน”	6
	- ต้องรู้ปัญหาสุขภาพจิตของชุมชน	10
	- มีการระดมทุนจากองค์กรต่างๆ	13
	- มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง	14
	- มีการประเมินผล	15
★	กิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิตในชุมชน	16
★	แนวทางการให้ความรู้และรณรงค์วันสำคัญ	21
	- การพูดคุยให้ความรู้กลุ่มย่อย	23
	- การให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว / วิทยุชุมชน	25
	- การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ความรู้สุขภาพจิต	26
	- การสอดแทรกความรู้ในการละเล่นพื้นบ้าน	27
	- การจัดกิจกรรมรณรงค์ในวันสำคัญ	28
★	แนวทางการช่วยเหลือเกื้อกูล	31
	- การให้คำปรึกษาผู้มีปัญหาทุกจิตใจ	31
	- การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ / ผู้เจ็บป่วย / พิการ	34

- การให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเวชและครอบครัว 36
- การดูแลเด็ก 38

แนวทางการพัฒนาคนในชุมชน

- และพัฒนาสิ่งแวดล้อม 41**
- กิจกรรมการพัฒนาจิตใจ 41
- การพัฒนาเยาวชนเพื่อป้องกันการติดสารเสพติด 42
- การให้โอกาสผู้สูงอายุได้ทำประโยชน์แก่ชุมชน 44
- การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน 46

★ ปัจจัยของการจัดกิจกรรม สร้างเสริมสุขภาพจิตในชุมชน

การจัดกิจกรรมสร้างเสริมสุขภาพจิตในชุมชนจะทำได้สำเร็จหรือไม่ ตรงกับความต้องการของคนในชุมชนมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี้

1. ต้องได้ “ใจผู้นำ ใจชาวบ้าน” ผู้นำที่มีความมุ่งมั่น คนในชุมชนที่สามารถรวมพลังกันได้ จะเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้การพัฒนาหรือการจัดกิจกรรมต่างๆ ประสบผลสำเร็จ

กระบวนการสำคัญที่ทำให้เกิดพลังในชุมชนคือ กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำและคนในชุมชนที่ร่วมกัน

- แสดงความคิดเห็น
- กำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหา
- ร่วมกันรับผิดชอบดำเนินการ มีการแบ่งบทบาทหน้าที่กัน

ซึ่งการจัดกระบวนการมีส่วนร่วมนี้ ในชุมชนที่ไม่คุ้นเคยอาจจะเชิญพัฒนากรซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการจัดกระบวนการประชุมแบบมีส่วนร่วมมาเป็นวิทยากรดำเนินการให้

ประเด็นสำคัญที่คนในชุมชนต้องร่วมกันระดมความคิดคือเรื่อง **“อยู่ดีมีสุข”** โดยมีข้อคำถามดังนี้

- “ปัจจุบันนี้ชุมชนของเราอยู่ดี มีสุขหรือไม่ อยู่แล้วใจสบายไหม”
- ปัญหาอะไรที่ทำให้พวกเราไม่มีความสุข
- จะมีวิธีการหรือกิจกรรมอะไรที่จะทำให้คนในชุมชนมีความสุขสบายใจ
- คนในชุมชนกลุ่มใดจะมีบทบาทร่วมจัดกิจกรรมบ้าง

ผลที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมนี้จะทำให้
ชุมชนมีคำตอบว่า

- ชุมชนต้องมีกิจกรรมอะไรบ้างเพื่อให้คนในชุมชน “อยู่ดีมีสุข” ขึ้น
- มีการแบ่งสรรกันว่าใครจะรับผิดชอบเรื่องอะไร การจัดกิจกรรมจึงจะบรรลุผล ซึ่งองค์กรชุมชน เช่น กรรมการหมู่บ้าน กลุ่มผู้นำทางศาสนา กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน จะมีบทบาทสำคัญในการจัดกิจกรรม

2. ต้องรู้ปัญหาสุขภาพจิตของชุมชน

การรู้ปัญหาสุขภาพจิตของชุมชนจะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทำงานได้ง่ายขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด ปัญหาที่อาสาสมัครสาธารณสุขควรรู้มี 2 ประการคือ

2.1 ปัญหาที่เป็นสภาพของชุมชนในปัจจุบัน
ได้แก่

1. จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน.....ครัวเรือน
2. จำนวนคู่สมรสที่หย่าร้าง.....คู่
3. จำนวนเด็กที่หนีออกจากบ้าน.....คน
4. จำนวนเด็กปัญญาอ่อน.....คน
5. จำนวนผู้สูงอายุในหมู่บ้าน.....คน
6. จำนวนผู้พิการ.....คน
7. จำนวนผู้ป่วยโรคจิต.....คน
8. ผู้พยายามฆ่าตัวตาย.....คน
9. จำนวนผู้ติดยาเสพติด.....คน
10. จำนวนผู้ติดสุรา.....คน

ข้อมูลเหล่านี้จะทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขสามารถจัดการช่วยเหลือดูแล หรือส่งต่อเพื่อรับการบำบัดรักษาคนในชุมชนได้อย่างทั่วถึง

2.2 ปัญหาที่เป็นกลไกการช่วยเหลือของชุมชน ได้แก่การสำรวจว่า

1. ชุมชนมีการรวมตัวกันของกลุ่มต่างๆ ในชุมชนหรือไม่ เช่น กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสตรี ชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น
2. กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้มีกิจกรรมช่วยเหลือคนในชุมชนหรือไม่ และช่วยแก้ไขปัญหาได้มากน้อยเพียงใด
3. กลุ่มองค์กรชุมชนเหล่านี้มีการเพิ่มพูนความรู้ หรือทักษะเพื่อเพิ่มคุณภาพให้แก่กลุ่มในการช่วยเหลือชุมชนหรือไม่

หากกลุ่มต่างๆ ในชุมชนมีน้อย ไม่ค่อยมีกิจกรรมช่วยเหลือคนในชุมชน แสดงว่ากลไกของชุมชนอ่อนแอ ชุมชนจะพัฒนาหรือจัดกิจกรรมอะไรก็มักไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

ถ้ากลุ่มต่างๆ ในชุมชนมีมาก กลุ่มมีกิจกรรมช่วยเหลือคนในชุมชน และสมาชิกกลุ่มได้รับการพัฒนาเสมอ ชุมชนก็จะเข้มแข็ง ชุมชนจะพัฒนาหรือจัดกิจกรรมอะไรก็มักจะประสบผลสำเร็จ

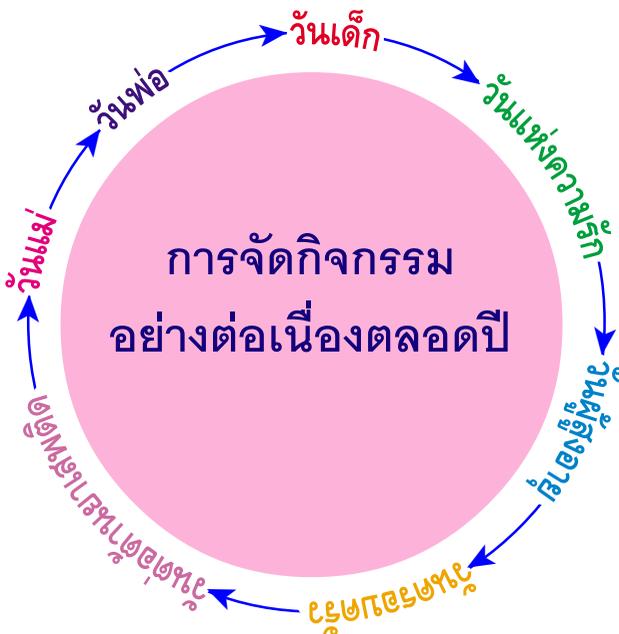
3. มีการระดมทุนจากองค์กรต่างๆ ใน

ชุมชน เพื่อให้องค์กรของชุมชนรู้สึกว่ามีส่วนในการสร้างเสริมสุขภาพจิตของชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข อาจทำได้โดย

- กำหนดกิจกรรมที่จะทำให้ชัดเจน ควรเลือกทำกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้เงินมากนัก หรือผสมผสานกับกิจกรรมเดิมของชุมชนที่มีอยู่
- ระดมทุนจากแหล่งทุนเช่น พ่อค้าประชาชน แหล่งทุนที่มีในหมู่บ้าน อบต.
- หากอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นกรรมการหมู่บ้านด้วยก็จะมีบทบาทในการขอสนับสนุนเงินทุนของชุมชนได้มากขึ้น

4. มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
ตลอดปี จะทำให้คนในชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและเห็นความสำคัญเรื่องของสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนมากขึ้น

5. มีการประเมินผล โดยการตรวจสอบหาข้อมูลว่ากิจกรรมที่ได้จัดประสบผลสำเร็จเพียงใด เพื่อจะปรับปรุงการจัดกิจกรรมที่กำลังดำเนินการอยู่ หรือกิจกรรมที่จัดเป็นครั้งคราวให้ดียิ่งขึ้น

อาสาสมัครสาธารณสุข อาจจะสอบถามข้อมูลได้จากผู้มาร่วมกิจกรรมดังนี้

- ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่
- คิดว่าปฏิบัติได้หรือไม่
- ได้เอาไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่
- เป็นประโยชน์หรือไม่
- คุณภาพชีวิตดีขึ้นหรือไม่ มีความสุขขึ้นไหม

❁ กิจกรรมการสร้างเสริม สุขภาพจิตในชุมชน

กิจกรรมเพื่อการเสริมสุขภาพจิตในชุมชนแบ่งเป็น
3 ด้าน คือ

1. ด้านการให้ความรู้และ
การรณรงค์วันสำคัญ
2. ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล
3. ด้านการพัฒนาคนในชุมชน
และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

★ ด้านการให้ความรู้และ การรณรงค์วันสำคัญ

ความรู้สุขภาพจิตทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น ทน
สมัยขึ้น แก้ปัญหาตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นได้

การรณรงค์วันสำคัญเช่น วันครอบครัว วันแม่
เป็นการสร้างกระแสทำให้เกิดความสนใจ ความร่วมมือ
การรณรงค์ถือเป็นตัวนำ จำเป็นต้องมีความรู้ประกอบ
การรณรงค์ด้วย เพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติได้

กิจกรรมการให้ความรู้และรณรงค์ได้แก่

1. การพูดคุยให้ความรู้กลุ่มย่อย
2. การให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว / วิทยุ
ชุมชน
3. การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ความรู้
4. การสอดแทรกความรู้ในการเล่นพื้นบ้าน
5. การจัดกิจกรรมรณรงค์ในวันสำคัญ
6. การให้ความรู้เรื่อง ยาบ้า แก่เยาวชน

★ ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูล

การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะทำให้คนในชุมชนรักใคร่สามัคคีกันมากขึ้น เป็นชุมชนที่น่าอยู่เพราะคนในชุมชนมีน้ำใจ เอาใจใส่ดูแลกัน กิจกรรมการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในชุมชนได้แก่

1. การให้คำปรึกษาผู้มีปัญหาทุกข์ใจ
2. การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ / ผู้เจ็บป่วย / พิการ
3. การให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเวชและครอบครัว
4. การดูแลเด็ก

★ ด้านการพัฒนาคนในชุมชน และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1. กิจกรรมการพัฒนาจิตใจ
2. การพัฒนาวิสัยทัศน์เพื่อป้องกันการติดสารเสพติด
3. การให้โอกาสผู้สูงอายุได้ทำประโยชน์แก่ชุมชน
4. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

กิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิตในชุมชน

ให้ความรู้และแรงบันดาลใจวันสำคัญ

ช่วยเหลือเกื้อกูล

พัฒนาคนในชุมชนและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

★ แนวทางการให้ความรู้ และการรณรงค์วันสำคัญ

สิ่งสำคัญของการเผยแพร่ความรู้สุขภาพจิตแก่
ชุมชน คือ

- อาสาสมัครสาธารณสุข ควรประยุกต์ความรู้
สุขภาพจิตที่ค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ให้
สอดคล้องกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นก่อนนำไป
เผยแพร่ เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปปฏิบัติ
ในชีวิตประจำวันได้มากยิ่งขึ้น

- ควรเผยแพร่ความรู้สุขภาพจิตหลายช่องทาง เช่น การพูดคุย หอกระจายข่าว รายการวิทยุ หนังสือ เป็นต้น เพื่อให้คนในชุมชนจะได้รับ ความรู้สุขภาพจิตอย่างทั่วถึง
- ภายหลังการเผยแพร่ความรู้ อาสาสมัคร สาธารณสุขฯ ควรลองสอบถามคนในชุมชน ถึงข้อมูลและช่องทางที่ได้รับ เพื่อนำมา ปรับปรุงการเผยแพร่ความรู้ให้เหมาะสมขึ้น

1. การพูดคุยให้ความรู้กลุ่มย่อย

- เลือกพูดคุยให้ความรู้สุขภาพจิตกับคนคุ้นเคยก่อน แล้วค่อยขยายกลุ่มให้ใหญ่ขึ้น
- พูดคุยเรื่องที่คุณฟังอยากรู้ พูดให้ความรู้สั้นๆ เฉพาะใจความสำคัญ ขณะพูดคุยสังเกตผู้ฟังด้วยว่าสนใจหรือไม่ หรือฟังเพราะความเกรงใจ
- ไม่ควรพูดเหมือนสั่งสอน ควรตั้งคำถามบ้าง เพื่อให้ผู้ฟังได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น และรู้สึกภูมิใจที่มีส่วนร่วม ควรพยายามพูดคุยให้เหมือนการเล่าสู่กันฟัง

- ควรเน้นประโยชน์ที่ผู้ฟังจะได้รับ จะเป็นการจูงใจให้ปฏิบัติตาม
- ยกตัวอย่างคนในสังคม ชาวหนังสือพิมพ์ ค้ากลอนหรือคำสอนประกอบจะทำให้ผู้ฟังจดจำได้ง่ายขึ้น
- อาจใช้สื่อประกอบเช่น ภาพพลิก ไปสเตอร์ หนังสือคู่มือความรู้ เพื่อให้การพูดคุยน่าสนใจ
- หลังจากพูดคุยควรลองสอบถามความรู้ที่ได้พูดไป เพื่อตรวจสอบว่าผู้ฟังมีความเข้าใจหรือไม่

2. การให้ความรู้ผ่านหอกระจายข่าว / วิทยุชุมชน

- เลือกเวลากระจายเสียงที่คนส่วนใหญ่รับฟังได้หรือเปิดซ่าเพื่อให้ได้ยินทั่วถึงกัน
- เลือกเรื่องที่เป็นปัญหาของชุมชนหรือเรื่องที่ชุมชนกำลังให้ความสนใจ
- เน้นย้ำจุดสำคัญ ยกคำคมคำกลอน ตัวอย่างคนในสังคม จะจดจำได้ง่ายขึ้น
- เชิญชวนคนในชุมชนไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ในชุมชนมาบอกเล่าประสบการณ์ จะทำให้น่าสนใจมากขึ้น
- มีสิ่งจูงใจผู้ฟัง เช่น ของรางวัลสำหรับผู้ตอบปัญหาถูกต้อง
- สอบถามผู้ฟังเพื่อประเมินผล เช่น ฟังชัดไหม ฟังเข้าใจหรือเปล่า นำไปใช้ประโยชน์อะไรบ้าง

3. การเชิญผู้มีประสบการณ์มาให้ ความรู้สุขภาพจิต

- เลือกเรื่องที่คุณในชุมชนอยากรู้ จัดกลุ่มผู้ฟัง
ครั้งละ 10 - 15 คน ใช้เวลาประมาณ 1 - 2
ชั่วโมง
- ผู้พูดควรมีประสบการณ์หรือมีความรู้ในเรื่อง
สุขภาพจิต เช่น ผู้นำศาสนา ครู
- ควรให้มีการพูดคุยซักถามหลังการให้ความรู้
เพื่อความเข้าใจที่ดียิ่งขึ้น

4. การสอดแทรกความรู้ ในการละเล่นพื้นบ้าน

- เลื่อนเนื้อหาความรู้สุขภาพจิตที่ชุมชนสนใจ เช่น จะพบกับวัยรุ่นอย่างไรไม่ให้ขัดแย้งกัน
- ขอความร่วมมือผู้เชี่ยวชาญเรื่องเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่น ผสมผสานเนื้อหาไปกับเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงช้อย เพลงเรือ หมอลำ เพลงคำเมือง โนราห์
- หาโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงในงานประเพณีของท้องถิ่น หรือสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนได้นำไปแสดงในงานต่างๆ

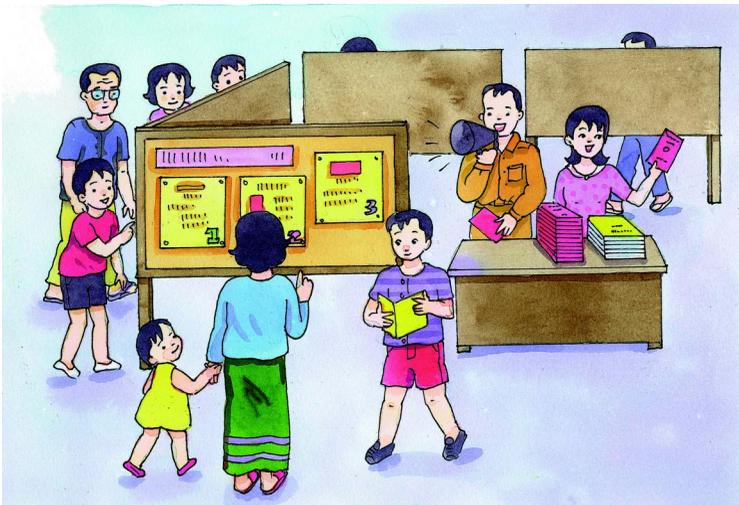

5. การจัดกิจกรรม รณรงค์ในวันสำคัญ

- ระดมความคิดจากคนในชุมชนหรือองค์กร ชุมชนเพื่อหากิจกรรมใหม่ๆ ที่น่าสนใจและเหมาะสมกับเรื่องที่จะรณรงค์
- ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง
- ควรมีกิจกรรมหลากหลายที่คนทุกเพศ ทุกวัย หรือทั้งครอบครัวสามารถมาร่วมกิจกรรมได้ กิจกรรมต่างๆ ได้แก่

- กิจกรรมความรู้ เช่น การจัดนิทรรศการความเป็นมาและประโยชน์ของวันสำคัญ ไปสเตอร์ความรู้ เอกสารหนังสือที่เกี่ยวข้อง
- กิจกรรมการประกวด
- กิจกรรมบันเทิง เช่น การละเล่นพื้นบ้าน การแข่งขันกีฬาในระดับครอบครัว

6. การให้ความรู้เรื่อง “ยาบ้า” แก่เยาวชน

- จัดกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 11-15 ปี กลุ่มละ 10 - 15 คน มาพูดคุยเรื่องพิษภัยของยาบ้า และการป้องกันตัวเองไม่ให้เกี่ยวข้องกับยาบ้า โดยประสานเจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือครู ในพื้นที่มาให้ความรู้
- ให้เด็กและเยาวชนได้ใช้ความรู้เรื่องยาเสพติด และสร้างสรรค์ผลงานด้วยการมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือรณรงค์ป้องกันปัญหาการติดยาบ้าในชุมชน
- จัดประกวดนิทรรศการหรือกิจกรรมรณรงค์ เพื่อจูงใจให้เด็กและเยาวชนมาร่วมกิจกรรมการต่อต้านการติดยาเสพติด

★ แนวทางการช่วยเหลือเกื้อกูล

กิจกรรมช่วยเหลือเกื้อกูลได้แก่

1. การให้คำปรึกษาผู้มีปัญหาทุกข์ใจ

- สร้างเครือข่ายการให้คำปรึกษาผู้มีปัญหาทุกข์ใจ โดยคัดเลือกจากกลุ่ม

แม่บ้าน กลุ่มสตรี ชมรมผู้สูงอายุ ที่มีความสนใจในการให้คำปรึกษา ผู้มีปัญหาทุกข์ใจ ทั้งนี้ควรเป็นผู้มีประสบการณ์ในการให้คำปรึกษาหรือแนะนำผู้อื่น และเป็นผู้ที่คนในชุมชนให้ความนับถือ

- อาสาสมัครสาธารณสุข ควรพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์การให้คำปรึกษา ปัญหาทุกข์ใจเรื่องต่างๆ กับเครือข่าย โดยในการให้คำปรึกษาควรเน้นการรับฟัง และการให้กำลังใจในการแก้ไขปัญหา หากปัญหายากเกินกว่าที่จะช่วยเหลือควรแนะนำให้ไปพบเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อดูแลต่อไป

หลักการสำคัญของการให้คำปรึกษาคือ
“รับฟังและให้กำลังใจ”

2. การเยี่ยมบ้านผู้สูงอายุ / ผู้เจ็บป่วย / พิกการ

- จัดกลุ่มเครือข่ายเยี่ยมบ้าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเยี่ยมเยียนให้กำลังใจ และดูแลผู้สูงอายุ ผู้เจ็บป่วย ผู้พิกการ
- จัดเตรียมอุปกรณ์ต่างๆ ที่พอหาได้ สำหรับการเยี่ยมเยียน เช่น เครื่องใช้ส่วนตัว อาหาร
- ให้ความช่วยเหลือตามสภาพปัญหาของแต่ละคน เช่น พุดคุยปลอบใจให้กำลังใจ ช่วยดูแลเรื่องชีวิตความเป็นอยู่ ช่วยพาไปหาหมอเป็นต้น
- ควรไปเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ หากมีอาการหนักเกินกว่าจะให้ความช่วยเหลือ ให้ส่งต่อเพื่อดำเนินการรักษาต่อไป

เย็บเย็บนทั้งร่างกายและจิตใจ

3. การให้ความช่วยเหลือผู้ป่วยจิตเวช และครอบครัว

- เมื่อพบผู้ที่มีอาการทางจิตเวชในชุมชน เช่น เอะอะ คั่งคั่ง พุดคนเดียว ทำร้ายคนอื่น ไม่สนใจทำความสะอาดร่างกาย ควรรีบปรึกษาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อส่งไปรับการรักษา
- ภายหลังการรักษา เมื่อพบผู้ป่วย อาสาสมัครสาธารณสุข ควรไต่ถามทุกข์สุขด้วยความห่วงใย เช่น การกินอยู่หลับนอน โรคภัยไข้เจ็บ ความสัมพันธ์กับญาติมิตร อาสาสมัครสาธารณสุขควรเป็นตัวอย่างของคนในชุมชนที่ไม่รังเกียจผู้ป่วย ใช้คำพูดอ่อนโยน ไม่ข่มขู่หรือดูว่าผู้ป่วย

- พุดคุยไต่ถามทุกข์สุขสมาชิกครอบครัว ผู้ป่วย ให้กำลังใจแก่ครอบครัวให้ดูแล ผู้ป่วยอย่างใกล้ชิด เช่น ให้รับประทาน ยาอย่างต่อเนื่อง รักษาความสะอาดของ ร่างกาย เป็นต้น
- อาสาสมัครสาธารณสุข ควรให้โอกาส ผู้ป่วยมาร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น ทำความสะอาดชุมชน

4. การดูแลเด็ก

- คัดเลือกกลุ่มแม่บ้านหรือผู้ที่สนใจเลี้ยงดูเด็กเล็กอายุ 6 เดือน - 3 ปี (ก่อนเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) โดยอาศัยเกณฑ์ดังนี้
  - มีประสบการณ์ในการเลี้ยงเด็ก
  - มีสุขภาพแข็งแรง
  - รักเด็ก

- อาสาสมัครสาธารณสุข ประสานกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อมาพูดคุยให้ความรู้เรื่องการดูแลเด็กเล็ก
- จัดหาสถานที่เพื่อใช้ในการดูแลเด็กเล็กที่พ่อแม่ต้องไปทำงาน หาแหล่งทุนสนับสนุนค่าใช้จ่ายบางอย่างเช่น อุปกรณ์ในการเลี้ยงดูเด็ก

- ประชาสัมพันธ์บอกกล่าวคนในชุมชนว่า มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดูแลเด็กเล็กที่พ่อแม่ ต้องไปทำงาน
- ควรทำความเข้าใจกับพ่อแม่ก่อนรับเด็ก มาเลี้ยง เช่น อาหารการกิน การรับส่งเด็ก

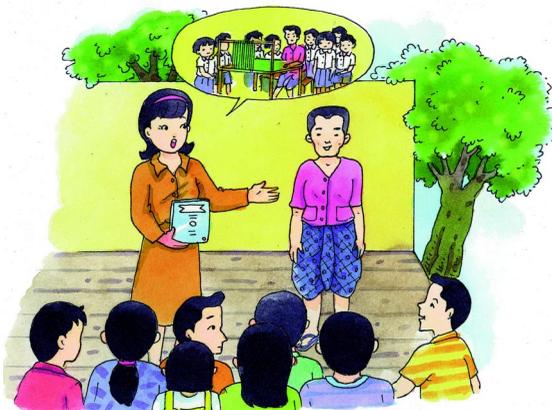
น้ำใจ
เป็นของให้ที่ไม่ต้องลงทุน

★ แนวทางการพัฒนาคนในชุมชน และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

1. กิจกรรมการพัฒนาจิตใจ

- อาสาสมัครสาธารณสุข เป็นตัวอย่างของศาสนิกชนที่ดี
- ชักชวนให้คนในชุมชนทำกิจกรรมทางศาสนาในวันสำคัญ ปฏิบัติธรรม
- ชมเชยให้กำลังใจเด็กและวัยรุ่นที่มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา

2. การพัฒนาเยาวชนเพื่อป้องกัน การติดยาเสพติด

สาเหตุที่เยาวชนเสพยาบ้ามีหลายประการด้วยกัน เช่น ขาดทักษะการควบคุมตนเอง ได้รับฟังข้อมูลเกี่ยวกับยาบ้าที่ผิดๆ ขาดความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่รู้จักทดแทนความสุขสนุกสนานในทางที่ถูกต้อง

การป้องกันปัญหาเยาวชนติดยาเสพติดจึงต้องจัดกิจกรรมดังนี้

- พัฒนาทักษะพิเศษของเยาวชนในชุมชน เพื่อชดเชยสิ่งที่เยาวชนต้องการ เช่น ให้ความภาคภูมิใจในตนเอง มีความสุข เป็นต้น โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาสอนทักษะในด้านต่างๆ ที่สอดคล้องกับความสนใจของเยาวชน เช่น

- ฝึกฝนการเล่นกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ
  - ฝึกฝนอาชีพ เช่น ช่างไม้ ช่างปั้น
  - สืบสานศิลปวัฒนธรรม เช่น การแสดง การเล่นดนตรีพื้นเมือง
-
- จัดโอกาสให้เยาวชนได้แสดงฝีมือ เช่น การเล่นดนตรีในงานประเพณี แข่งขันฟุตบอลระหว่างหมู่บ้าน ออกกำลังกายของหรือจัดประกวดผลงานเครื่องมือเครื่องปั้น
  - เชิญวิทยากรมาพัฒนาคุณภาพเยาวชนในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการควบคุมตนเอง ทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปฏิเสธ เป็นต้น

3. การให้โอกาสผู้สูงอายุ ได้ทำประโยชน์แก่ชุมชน

ทุกชุมชนมีผู้สูงอายุที่มีภูมิปัญญาและประสบการณ์ในด้านต่างๆ ที่ลูกหลานสมควรสืบทอดหรือเรียนรู้ การให้ผู้สูงอายุได้ถ่ายทอดภูมิปัญญา นอกจากจะเป็นการสืบทอดต่อไปยังลูกหลาน ยังทำให้ผู้สูงอายุมีความสุข ความภาคภูมิใจในตัวเองด้วย

- รวบรวมผู้สูงอายุที่ยินดีจะถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลาน
- ประสานกับโรงเรียนหรือประชาสัมพันธ์ให้เด็กเยาวชนและคนในชุมชนที่สนใจได้สมัครเข้ามาเรียนรู้
- ควรมีการประกาศคุณความดีชื่นชมผู้สูงอายุที่ได้ทำคุณประโยชน์ให้ชุมชน
- หาโอกาสให้ผู้สูงอายุที่สืบทอดต่อได้แสดงผลงาน เช่น เล่นดนตรีพื้นเมืองในงานวันเด็ก เป็นต้น

4. การพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชน

สิ่งแวดล้อมที่สะอาด เป็นระเบียบ ย่อมน่าอยู่ และ
ทำให้คนอยู่อาศัยภูมิใจในชุมชนของตนเอง อาสาสมัคร
สาธารณสุข อาจทำได้โดย

- ทำที่อยู่อาศัยของตนเองให้เป็นตัวอย่างที่ดี
- ขยายความคิดไปยังครอบครัวอื่นๆ ที่คุ้นเคย
ประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของการจัดสิ่งแวดล้อม
ในหมู่บ้านให้สะอาดน่าอยู่
- ชื่นชมครอบครัวที่ทำให้บริเวณบ้านสะอาด
น่าอยู่

- เสนอหมู่บ้านให้มีวันทำความสะอาดหมู่บ้าน/ชุมชน ร่วมกัน และให้เคร่งครัดเรื่องการดูแลความสะอาดภายในหมู่บ้าน เช่น การทิ้งขยะ การตัดต้นไม้ต้นหญ้าที่รก
- จัดประกวดบ้านดีเด่น ประกวดคำขวัญเชิญชวนพัฒนาสิ่งแวดล้อมร่วมกัน

รายชื่อคณะที่ปรึกษาและคณะทำงาน จัดทำหนังสือ “สร้างเสริมสุขภาพจิต ด้วยกิจกรรมในชุมชน”

ที่ปรึกษาทางวิชาการ

1. นายแพทย์ปราชญ์ บุณยวงศ์วิโรจน์	อธิบดีกรมสุขภาพจิต
2. นายแพทย์สุจิต สุวรรณชีพ	ที่ปรึกษากรมสุขภาพจิต
3. แพทย์หญิงศวีวรรณ พูลสรรพสิทธิ์	รองอธิบดีกรมสุขภาพจิต
4. นายแพทย์ประเวช ตันติพิวัฒนสกุล	ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต
5. นางสุชาดา สาครเสถียร	รองผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสุขภาพจิต
6. นางสาวสมพร อินทร์แก้ว	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต

คณะทำงาน : สำนักพัฒนาสุขภาพจิต

1. นางสาววิไล เสรีสิทธิพิทักษ์	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต
2. นางเขาวนาฏ ผลิตนนท์เกียรติ	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต
3. นางสาวจุฑาธิป วัชรานนท์	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต
4. นางสาวสิริกุล จุลศิริ	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต
5. นางสาวนันท์นภัส ประสานทอง	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต
6. นางสาวพัชริน คุณคำชู	กลุ่มงานพัฒนาระบบงานสุขภาพจิต